

Боберський О.

аспірант (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)

кафедри аудиту

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

КОМПЛАЄНС-СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У сьогоденні комплаєнс на підприємстві це система політик, процедур і контрольних механізмів, що забезпечує дотримання законодавства, регуляторних вимог і внутрішніх стандартів у всіх бізнес-процесах. Його впровадження є критично важливим для зниження юридичних і фінансових ризиків, запобігання шахрайству та корупції, а також для підвищення довіри партнерів, інвесторів і контролюючих органів.

Т. Кобелева зазначає, що інтегральний рівень комплаєнс-безпеки країни найбільшою мірою формується чотирма ключовими складовими економічної безпеки: енергетичною, фінансовою, соціальною та інноваційно-інвестиційною. Саме в зазначених напрямках зосереджуються основні «важелі» підвищення комплаєнс-стійкості на макrorівні [1]. Енергетична безпека визначає надійність постачань і стабільність критичної інфраструктури, від чого залежить виконання регуляторних вимог і безперервність функціонування держави та бізнесу. Фінансова безпека пов'язана зі стійкістю бюджетної та банківської системи, платіжною дисципліною, якістю фінансового контролю, а отже зі здатністю запобігати порушенням, шахрайству та зловживанням. Соціальна безпека відображає рівень соціальної напруги, довіри до інституцій, зайнятості та якості життя, що впливає на схильність до тіньових практик і загальну «культуру дотримання правил». Інноваційно-інвестиційна безпека характеризує технологічний розвиток і інвестиційну активність, які підсилюють прозорість та

контрольованість процесів (через цифровізацію, аналітику даних, автоматизацію контролів) і зменшують простір для комплаєнс-порушень.

Водночас внесок інших складових економічної безпеки у межах проведеного аналізу є статистично та/або практично менш значущим, тому для формування інтегральної оцінки його можна розглядати як другорядний. Це не означає, що ці компоненти не мають значення взагалі, однак у запропонованій моделі їхній вплив є порівняно малим і не змінює підсумкових висновків, тоді як фокус на чотирьох домінантних чинниках дозволяє підвищити керованість оцінювання та чіткіше визначити пріоритети державної політики у сфері комплаєнс-безпеки [2].

Аналіз системи комплаєнс підприємства є важливим елементом управління ризиками та корпоративного контролю, спрямованим на оцінювання того, наскільки діяльність компанії відповідає вимогам законодавства, регуляторним нормам, внутрішнім політикам, етичним стандартам і договірним зобов'язанням. Метою такого аналізу виступає не лише виявлення порушень, а й визначення причин їх виникнення, оцінка рівня зрілості комплаєнс-функції та формування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності запобігання, виявлення і реагування на ризики невідповідності.

У межах аналізу, насамперед, оцінюється комплаєнс-побудова підприємства і наявність формалізованої політики комплаєнсу, кодексу етики, процедур щодо конфлікту інтересів, подарунків та представницьких витрат, антикорупційних правил, регламентів взаємодії з контрагентами та державними органами. Окремо вивчається організаційна модель: хто відповідає за комплаєнс, підзвітність, незалежність функції та її ресурсне забезпечення (бюджет, персонал, повноваження) [3].

Ключовим етапом є оцінка комплаєнс-ризиків та визначення «ризикових зон» закупівлі, продажі, логістика, фінанси, робота з посередникам, аналіз типових сценаріїв порушень хабарництва, шахрайство, ухилення від податків, порушення санкційних режимів, відмивання коштів, порушення конкуренції,

витоки персональних даних, а також встановлення ймовірності та наслідків кожного ризику. На цій основі перевіряється, чи побудовані контрольні процедури та чи є вони достатніми: due diligence контрагентів, контроль платежів, ліміти повноважень, погодження нетипових операцій, документування рішень, сегрегація обов'язків.

Окрему увагу приділяють каналам повідомлень і реагуванню та наявності «гарячої лінії», механізмів захисту, процедур внутрішніх розслідувань, дисциплінарних заходів і коригувальних дій. Аналіз також охоплює навчання персоналу, а також моніторинг і аудит комплаєнс-програм. Результатом аналізу системи комплаєнс підприємства має стати узагальнена оцінка її ефективності й зрілості, виявлення прогалин (політики, процедури, контрольні точки, ІТ-підтримка, культура), визначення пріоритетів удосконалення та дорожня карта впровадження змін. Практично це забезпечує зниження регуляторних і фінансових ризиків, підвищення довіри партнерів та інвесторів, а також посилення прозорості та керованості бізнес-процесів.

Список використаних джерел:

1. Кобелєва Т. Концептуальні положення аналізу рівня комплаєнс-безпеки країни та підприємства. Економічний аналіз. 2019. Т. 29, № 3. С. 107-115
2. Колодізєв О. М., Коцюба О. В. Морфологічний аналіз сутності поняття "комплаєнс" як основа фінансової стабільності банку. Бізнес Інформ. 2018. № 12. С. 365-373
3. Лучко М. Р. Криптовалюти в контексті бухгалтерської та аудиторської практики в Україні. Ефективна економіка. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6455/6538>